

М.А. Маркевич,
Центральне відділення філії ВАТ КБ "Надра", Львівське РУ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТУ БАНКУ

У статті порушено актуальні питання підвищення якості аудиту банку. Описано важливість правильного підходу до аудиторської вибірки та рівня істотності, а також необхідність впровадження дистанційного аудиту банку.

Ключові слова: якість аудиту, аудиторська вибірка, дистанційний аудит.

Постановка проблеми. Сьогодні невпинно зростає значущість та вплив банківського сектора на економіку України. Постійне нарощення активних операцій зумовлює зростання прибутковості банків, але поряд з цим спостерігається збільшення пов'язаних із цим ризиків. Тому перед банкірами гостро стоїть питання оптимального вибору: як забезпечити максимізацію прибутків при заданому рівні ризику. Не варто, мабуть, нагадувати, що банк перш за все повинен бути надійним та стабільним. Для досягнення цього завдання спрямовується дія аудиту, зокрема внутрішнього. Іншими словами, сьогодні вимагає проведення настільки ефективного аудиту, який би давав змогу не лише виявляти проблеми та прорахунки в банківських операціях, а й зміг би забезпечити недопущення цього в майбутньому, виявляв би резерви підвищення ефективності роботи установи. Ось чому *якість аудиту* – одне з *найактуальніших питань*, що постає перед науковцями та практиками.

Аналіз останніх публікацій. Проблематику функціонування аудиту банку, в тому числі внутрішнього, досліджують такі українські вчені, як О.В. Васюренко, А.М. Герасимович, О.І. Кіреєв, О.С. Любунь та інші.

Метою цієї статті є аналіз чинників, від яких залежить якість аудиту, та формулювання рекомендацій щодо збільшення ефективності його функціонування.

Виклад основного матеріалу. Аудит як завершальна стадія офіційного бухгалтерського обліку здійснюється не тільки на користь клієнта, але і в суспільному інтересі, забезпечуючи реалізацію конституційного права на інформацію у сфері підприємницької діяльності та економіки. Інакше кажучи, аудит – це інструмент забезпечення інформаційної і економічної безпеки громадян, бізнесу і держави. Якщо людина, довіряючи підтвердженій аудитором благополучній звітності банку, розмістила в ньому свої заощадження, а фінансова установа збанкрутувала через тиждень, це означає, що інформаційна і економічна безпека даного громадянина не була захищена [1].

Варто зауважити, що якість проведеного аудиту залежить від правильного формування вибірки, яка підлягає перевірці. Аудитори застосовують різноманітні методики вибірок. Під час використання імовірнісного методу

зберігається ймовірність того, що кожна одиниця сукупності може попасти у вибірку. Неймовірнісний метод інколи називають довільною вибіркою, оскільки на її формування впливає суб'єктивізм аудитора. Обираючи цей метод, він опирається винятково на свою здатність виносити професійне судження. Тут аудитор сам вирішує, які саме одиниці сукупності потрібно вибрати. Наприклад, з усіх кредитів, наданих банком юридичним особам, аудитор перевірів лише 20 %, але тільки ті, в яких сума заборгованості (враховуючи кредити, надані пов'язаним особам та членам бізнес-груп) є найбільш істотною.

Використання довільної вибірки не дає аудитору прямої можливості кількісно оцінити, а тим більше зменшити ризик виникнення помилки вибірки. З одного боку, інтуїція досвідченого аудитора часто дозволяє отримати більш вагомий результат, ніж механічні, конвеєрні методи аудиту. З іншого боку, аудитор може компенсувати відсутність прямої можливості оцінити ризик виникнення помилки вибірки за допомогою інших методів, зокрема проведення додаткових тестувань всієї сукупності, або ж взагалі відмовляються від використання статистичних методів.

Таким чином, існують умови доцільності застосування саме нестатистичної вибірки. Аудитори інколи потрапляють у таку ситуацію, коли потрібна довільна вибірка. Найчастіше її роблять у зонах підвищеного аудиторського ризику.

Хоча й виправданою є практика використання довільної вибірки, що базується на професійних якостях перевіряючого, проте все ж варто викорінювати суб'єктивізм у роботі аудитора. Говорячи про якість аудиту, варто навести таку цитату: "...ніколи не приймати нічого на віру, в чому з очевидністю не впевнений: іншими словами, ретельно уникати поспішності і суб'єктивності і включати в судження тільки те, що здається моему розуму настільки яким та чітким, що ніяким чином не може дати причини для сумніву" [2, с. 340-341].

Для аудитора це надзвичайно важливо. Перед початком роботи він не повинен не тільки думати, що у звітності все правильно, але й допускати, що все неправильно, оскільки ніколи ні про що не можна сказати з повною очевидністю.

В аудиті міра точності даних бухгалтерської звітності, яка дозволяє користувачеві цієї звітності на підставі її даних робити правильні висновки і ухвалювати обґрунтовані рішення, що базуються на цих висновках, називається рівнем істотності. Якщо звітність містить спотворення в межах рівня істотності, аудитор висловлює позитивну думку про її достовірність (з можливими застереженнями), якщо ж спотворення перевищують рівень істотності – аудитор висловлює негативну думку. При цьому слід розуміти, що рівень істотності аудитор встановлює не відповідно до яких-небудь загальновідомих нормативних актів, а спираючись на свою професійну думку.

Як еталон якості аудиту науковці та практики представляють нам міжнародні аудиторські компанії. В Україні, Росії та інших країнах СНД вони працюють з початку 90-х років ХХ ст. Тоді це була "велика шістка". До сьогодні вона представлена четвіркою: Ernst & Young, Deloitte & Touche, KPMG, Pricewaterhousecoopers (PWC). Скорочення списку відбулося унаслідок рап-

тових банкрутств таких компаній, як Enron, Worldcom, Swissair. Але це компанії-гіганти. А чи багато ми знаємо про раптові банкрутства в середньому і малому бізнесі? Крім того, на заході теж присутнє таке явище, як “чорний аудит”, тільки називається він там “купівля думки” [1].

Ще одним способом підвищення якості проведення внутрішньобанківських перевірок може бути проведення дистанційного аудиту. Як зазначає Н. Чабанова [3], на проведення внутрішнього аудиту на місцях перевірки (виїзного аудиту) необхідно багато часу і трудових ресурсів. Отримати попередню оцінку фінансового стану банку оперативніше і з меншими витратами можна, застосувавши дистанційний аудит. Він полягає у підготовці аудиторських висновків на основі інформації, яка надається підрозділами у статистичній та управлінській звітності. Необхідність створення дистанційного аудиту в службі внутрішнього аудиту полягає в тому, щоб правильно організувати збір усієї фінансової і нефінансової інформації та належно її оцінити. Тоді в разі потреби виїзду на місце вже не доведеться витрачати час на з’ясування проблемних напрямків діяльності установи, періодів, протягом яких виникали труднощі, і наслідків такої роботи. Тобто дистанційний аудит дає змогу швидко реагувати на головні недоліки, які необхідно усунути насамперед.

У цьому контексті варто зазначити, що банки мають зведену базу даних з аналітикою щодо договорів, особових рахунків, клієнтів, розрахункових документів. Послугуючись нею, спеціалісти щодня аналізують результати роботи банку за попередній робочий день у розрізі банківських продуктів, клієнтів та структурних підрозділів установи. Отримана із бази даних інформація аналізується відділом дистанційного аудиту за її видами (попередня, експертна, рейтингова, структурна тощо) із використанням різних методів (групування, порівняння, коефіцієнтів, індексів, абсолютних та відносних різниць, горизонтального, вертикального, системного, дотримання зовнішніх та внутрішніх нормативів та лімітів) [3, с. 19-20].

Висновки. Внутрішній аудит банків в Україні перебуває на етапі свого становлення. Тому сьогодні дуже важливо закласти міцні основи для підвищення його якості та ефективності. Одним із шляхів для реалізації цього завдання є підвищена увага до способів формування аудиторської вибірки. Крім того, запровадження в банках у межах служби внутрішнього аудиту окремого відділу дистанційного аудиту відкриває нові резерви для підвищення оперативності, а отже, ефективності роботи аудиторів. Оскільки наша держава ще не має достатнього досвіду в цій сфері, тому потрібно максимально вивчати зарубіжний досвід і адаптувати його до українських реалій.

Список літератури

1. Пресняков С. К вопросу о качестве аудита // www.audit-it.ru/articles/audit/a104/42547.html.
2. Соколов Я.В., Перехов А.А. Очерки развития аудита. – М.: ИД “ФБК-ПРЕСС”, 2004. – 376 с.
3. Чабанова Н. Дистанційний аудит як складова внутрішнього аудиту банку // Вісник НБУ. – 2007. – № 2. – С. 19-21.

Summary

The article reflects the actuality of the bank auditing quality increase. It describes an importance of the auditing's selection approach, the level of the importance and a necessity of the distance auditing introduction.

Отримано 06.12.2007

Маркевич М.А. Деякі аспекти підвищення якості аудиту банку / М.А. Маркевич // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць заклад. – Суми: УАБС НБУ, 2007. - Т. 22. - С. 132–135.